Petteri Haveri
20.10.2021

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaosto

Viite: U 57/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi hiilirajamekanismista (hiilirajamekanismi, CBAM)

Lausunto valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi hiilirajamekanismista

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaosto on pyytänyt Energiateollisuus ry:n (ET) lausuntoa valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi hiilirajamekanismista. Kiitämme mahdollisuudesta esittää näkemyksemme ja toteamme lausuntonamme seuraavaa.

Yleiset kommentit

Keskitymme lausunnossa hiilirajamekanismin käyttöönottoon sähkölle, jota ET kannattaa.

Hiilirajamekanismin tavoitteena on luoda tasapuolinen toimintaympäristö eurooppalaisilla yhteismarkkinoilla toimiville yrityksille ja kolmansista maista tuoduille tuotteille. Toisekseen hiilirajamekanismilla on tarkoitus kannustaa toteuttamaan kunnianhimoisempaa ilmastopolitiikkaa EU:n kauppakumppanimaissa.

Esimerkiksi suomalainen kasvihuonepäästöjä aiheuttava sähköntuotanto vastaa päästöistään ja maksaa niistä päästöoikeuksien kautta. Venäläisellä sähköntuotannolla ei vastaavaa kustannusta ole, ja sähköntuonti Venäjältä hyötyy tästä kustannusedusta.

Korostamme, ettei maksun käyttöönotto ole itsetarkoitus, vaan tasapuolisen toimintaympäristön luominen ja kannustaminen vähäpäästöiseen toimintaan myös kolmansissa maissa. Jos esimerkiksi venäläinen osapuoli pystyy jatkossa komission hyväksymällä tavalla osoittamaan tuontisähkölle vähäpäästöisen alkuperän, ei maksua sellaiseen tuontisähköön tulisi soveltaa.

Kuten Valtioneuvosto kannassaan toteaa, on valmiuspaketin ehdotuksilla lukuisia ristikkäisvaikutuksia, ja valmiuspaketin kunnianhimotason ylläpitäminen kokonaisuutena sekä myös sen ehdotusten kokonaisvaltainen tarkastelu tulee varmistaa.

Hiilirajamekanismin tulee olla WTO-sääntöjen kanssa yhteensopiva, ja komissio on käsittääksemme painottanut tätä valmistelutyössään.

Yksityiskohtaiset kommentit

Kohta 4.2 Taloudelliset vaikutukset

- Kirjelmässä aivan oikein todetaan, että Venäjältä tulevan sähköntuonnin merkitys toimitusvarmuudelle Suomessa pienenee uuden ydinvoimalayksikön tullessa käyttöön Olkiluodossa (OL3) ja uuden rajasiirtoyhteyden valmistuessa Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin välille.
- Kuluvana vuonna tuonti Venäjältä on enimmillään ollut 1300 MWh/h, ja tuonti suurimmillaan yöaikaan. Tyypillisesti tuonti Venäjältä on ollut erittäin pientä aamun ja illan tunteina johtuen kapasiteettimaksuista, jotka Venäjällä kohdistuvat myös sähkönvientiin. OL3 tulee tuottamaan sähköä Suomen sähkömarkkinoille 1650 MW

Energiateollisuus ry
Eteläranta 10, 00130 Helsinki
www.energia.fi

teholla ja uusi rajasiirtoyhteys (Aurora Line) antaa 800 MW lisää tuontikapasiteettia Ruotsista Suomeen.

- Kirjelmässä viitataan arvioon, jonka mukaan sähköntuonti Venäjältä muuttuisi täysin kannattamattomaksi hiilirajamekanismin käyttöönoton myötä. Meidän käsityksemme vaikutuksesta on maltillisempi ja se riippuu paljon hiilirajamekanismin käytännön toteutuksesta sekä miten luotettavasti sähköntuonnista vastaava yritys pystyy ilmoittamaan tuodun sähkön alkuperän. Käsityksemme on myös, että Venäjällä on valmisteilla järjestelmä sähkön alkuperän varmistamiseksi.

Kohta 8 Valtioneuvoston kanta

- Niin hiilirajamekanismiin kuin muihinkin valmiuspaketin ehdotuksiin liittyy huomattava määrä yksityiskohtia, ja pidämme järkevänä, että Valtioneuvosto täydentää ja tarkentaa kantojaan ehdotuksen yksityiskohtaisemman arvioinnin sekä EU-tason neuvottelujen edetessä.
- Kiitämme ministeriöiden toimintaa hiilirajamekanismi-ehdotuksen valmisteluvaiheessa, ja sähkökaupan ominaisuudet ovat nyt paljon paremmin huomioidut komission ehdotuksesta kuin mitä ne olivat ensimmäisissä luonnoksissa.
- Yhtä kaikki, yksityiskohtia riittää edelleen, ja yksi niistä on, millaisia vaatimuksia tuontituotteen alkuperän varmistamiselle asetetaan. Nähdäksemme menettelyn ei pidä olla raskaampi kuin mitä EU-alueella sovelletaan, vaan ennemmin kannustaa ottamaan käyttöön alkuperän varmentamisen menettelyjä kolmansissa maissa.
- Kuten Valtioneuvostokin, myös me kannatamme mekanismin käyttöönottoa vaiheittain. Pidämme myönteisenä, että mekanismi otetaan käyttöön kahdessa vaiheessa, ensin raportointina ja vasta toisessa vaiheessa alkaen soveltaa varsinaista maksua.
- Alumiinin, teräksen, sementin ja lannoitteiden kohdalla itse maksukin tulisi käyttöön asteittain 10 vuoden kuluessa ilmaisjaon samanaikaisesti poistuessa näiltä tuotteilta. Sähköntuotanto ei ole ilmaisjaon piirissä ja maksu tulisi ehdotuksen mukaisesti käyttöön täysimääräisesti 1.1.2026. Suuret kertamuutokset ovat hankalia markkinoilla ja esitämme, että neuvotteluissa Suomi myös tavoittelisi asteittaista hiilirajamaksun käyttöönottoa tuontisähkölle. 10 vuotta olisi sähkön kohdalla tarpeettoman pitkä aika, mutta tavoiteltavaa voisi olla maksun käyttöönotto 2–5 vuoden siirtymäajalla.
- Emme täysin jaa Valtioneuvoston tunnistamaa tarvetta selvittää mekanismin käyttöönoton vaikutusta sähkön hintaan. Päästöjä aiheuttava sähköntuotanto kohtaa päästöoikeuksien hankinnasta koituvat kustannukset yhteismarkkinoilla, mikä nostaa päästöllisen sähköntuotannon kustannuksia. Tasapuolisen toimintaympäristön edistämiseksi saman tulee koskea tuontisähköä.

Lisätiedot:
ekonomisti Petteri Haveri (petteri.haveri@energia.fi, 050 5711554)